

Mgr. Vanesa Šašková

Graduate of the Police Academy of the Czech Republic in Prague

e-mail: vanesasaskova@gmail.com

ORCID: 0009-0009-3390-3795

Implementace unijních závazků týkajících se dočasné ochrany do české legislativy

Implementation of EU Commitments on Temporary Protection into Czech Legislation

Abstrakt

Příspěvek se zabývá problematikou transpozice unijní směrnice o dočasné ochraně do českého právního systému. Článek se zaměřuje na Lex Ukrajina s analýzou všech jeho verzí ve snaze zejména upozornit na kontroverzní ustanovení, která jsou v rozporu s unijním právem. Dále je v příspěvku proveden rozbor právní úpravy pravidel pro prodloužení dočasné ochrany a analýza právní úpravy přístupu beneficentů dočasné ochrany k zaručeným právům.

Klíčová slova: dočasná ochrana, Lex Ukrajina, vyloučení ze soudního přezkumu, prodloužení dočasné ochrany, osobní působnost, zaručená práva.

Abstract

The article addresses the issue of transposing the EU directive on temporary protection into the Czech legal system. It focuses on the Lex Ukraine with an analysis of all its versions, particularly aiming to highlight controversial provisions that conflict with the EU law. Furthermore, the article examines the legal framework for the extension of temporary protection and analyses the regulations governing the beneficiaries' access to guaranteed rights.

Keywords: temporary protection, Lex Ukraine, exclusion from judicial review, extension of temporary protection, personal scope, guaranteed rights.

Úvod

Dočasná ochrana představuje krizový mechanismus navržený k podpoře azylových systémů v případech hromadného přílivu osob k zamezení přetížení azylových systémů jednotlivých států. Tento mechanismus funguje komplementárně k mezinárodní ochraně. Vznik dočasné ochrany lze nalézt ve vnitrostátních právních úpravách, které vznikaly *ad hoc* k migračním krizím, proto nelze nalézt v mezinárodním právu jednotnou definici. Evropská unie vytvořila v roce 2001 jediný nadnárodní předpis upravující minimální normy poskytování dočasné ochrany, konkrétně *Směrnici Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených*

osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími (dále jen směrnice o dočasné ochraně).

Tato směrnice však zůstala déle než 20 let tzv. spícím právním předpisem. V roce 2022 v souvislosti s ozbrojenou invazí Ruské federace na rozsáhlé území Ukrajiny došlo k rozhodnutí Rady EU o historicky první aktivaci směrnice o dočasné ochraně. V samotném rozhodnutí v odstavci 5 konstatuje příliv 650 000 vysídlených osob na území EU s očekávaným nárůstem, což deklaruje za hromadný příliv osob, jako jeden z požadavků aktivace směrnice o dočasné ochraně. Rozhodnutí se dotýká všech osob, které jsou státními příslušníky Ukrajiny nebo požívají její mezinárodní ochrany včetně osob jiné státní příslušnosti i bez státní příslušnosti, které byly rodinnými příslušníky pobývajících na území Ukrajiny ke dni 24. 2. 2022. Toto rozhodnutí se také týká držitelů trvalého pobytu na území Ukrajiny, kteří se za bezpečných a trvalých podmínek nemohou vrátit do země svého původu. Rozhodnutí s sebou přineslo vlnu kritiky ze strany akademiků v souvislosti s otázkou možné diskriminace.¹ Zejména ve spojitosti nenaplnění předpokládaného účelu využití dočasné ochrany, což je zajištění bezpečného a legálního přístupu na území EU spojeného s ochranou před vyhoštěním. Tento účel bývá jedním z nejčastěji uvedených argumentů v návrzích na aktivaci směrnice o dočasné ochraně. Zajištěním bezpečného a legálního přístupu se předchází rizikům spojených s obchodováním s lidmi, vykořisťováním, násilím a jinými nebezpečnými praktikami, kterým jsou zpravidla vystaveni uprchlíci žádající jiné formy mezinárodní ochrany. Avšak občané Ukrajiny, kteří jsou držiteli biometrických pasů, požívají od roku 2017 oprávnění 90denního bezvízového styku s EU.² Bezvízový styk v případě ukrajinských uprchlíků je v migračních krizích výjimkou. Evropská unie však v ostatních případech hromadného přílivu osob ze Sýrie v roce 2015 nebo Libye, Tunisu a mnoha dalších zemí v případě Arabského jara žádost států o aktivaci směrnice o dočasné ochraně vždy zamítala. Uprchlíci v předchozích migračních krizích však nebyli držiteli oprávnění bezvízového styku s EU a jejich počty dosahovaly v některých státech obdobné počty, jako tomu je v případě ukrajinských uprchlíků.³

Vlivem první aktivace směrnice o dočasné ochraně došlo také k nespočtu odlišností v interpretaci jednotlivých ustanovení směrnice o dočasné ochraně napříč jednotlivými státy, což je podpořeno prozatímní neexistencí unijní judikatury dotýkající

---

¹ KÜÇÜK, Esin. Temporary Protection Directive: Testing New Frontiers. *European Journal of Migration and Law*. Online. Colchester: Brill, 2023, s. 1-30. 25: 1. Dostupné z: https://brill.com/view/journals/emil/25/1/article-p1_1.xml?ebody=pdf-96202. [citováno 2024-02-08];

² Rozhodnutím EU 11. 6. 2017 došlo ke zrušení vízové povinnosti pro 90denní pobyt pro držitele biometrických cestovních dokladů pocházejících z Ukrajiny, Moldavska nebo Gruzie. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-georgia_en. [citováno 2023-12-03];

³ INELI-CIGER, Meltem. *5 Reasons Why: Understanding the reasons behind the activation of the Temporary Protection Directive in 2022*. *EU Migration Law Blog Online*. 2022. Dostupné z: <https://eumigrationlawblog.eu/5-reasons-why-understanding-the-reasons-behind-the-activation-of-the-temporary-protection-directive-in-2022/>. [citováno 2023-12-03]; *The EU's Temporary Protection Regime for Ukrainians: Understanding the Legal and Political Background and Its Implications*. *Cesifo forum*. Online. cesifo, 2022, vol. 23, č. 4. ISSN 2190-717X. Dostupné z: <https://www.cesifo.org/en/publications/2022/journal-complete-issue/cesifo-forum-042022-how-can-europe-handle-ukrainian>. [citováno 2023-12-03].

se dané problematiky. Tento v evropském právu sporadický jev lze vysvětlit krátkým časovým úsekem od první aktivace směrnice o dočasné ochraně. V blízké době lze předpokládat, že dojde k harmonizaci interpretace vlivem judikátů Soudního dvoru EU.

Nejdůležitějším krokem v případě platné směrnice EU je její následná transpozice. V ČR došlo k transpozici směrnice o dočasné ochraně ve formě přijetí zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců a prováděcí vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců. V českém právním prostředí se jedná o zákon zcela nezávislý na zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen zákon o pobytu cizinců), který je určen pouze pro migrační tok. Zároveň lze zákon označit za předpis, který doplňuje zákon o azylu v případě hromadného přílivu vysídlených osob. Osobám, které si dle tohoto zákona požádají o dočasnou ochranu, je přiznán status mezinárodní ochrany, avšak s nimi není vedeno řízení až na výjimky.⁴

V souvislosti s rozhodnutím EU 2022/382 o aktivaci směrnice o dočasné ochraně došlo na území ČR k aktivaci zákona o dočasné ochraně a k přijetí několika zvláštních zákonů týkajících se nejen samotné právní úpravy dočasné ochrany, ale i dalších náležitostí, které vyplývají z postavení beneficenta dočasné ochrany. Přijetí takového počtu zákonů bylo nezbytné zejména proto, že došlo poprvé k aktivaci směrnice a tím nalezení řady nedostatků v transponovaném zákoně o dočasné ochraně. Zákony vznikaly ad hoc dle potřeb, které byly postupně odkrývány. Nejvýznamnějším lze označit zákon Lex Ukrajina, který je ve vztahu *lex specialis* k zákonu o dočasné ochraně. Lex Ukrajina prochází pravidelnými revizemi. V červnu 2024 je účinná již 6. verze zákona Lex Ukrajina, na základě postupného doplňování a zejména nutnosti do zákona doplnit podmínky prodloužení dočasné ochrany, stejně jako podmínky dalších práv, které beneficentům dočasné ochrany náleží ze samotné směrnice o dočasné ochraně.

Lex Ukrajina

Jako první byl přijat zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (dále Lex Ukrajina), který byl přijat 17. 3. 2022. Tento zákon ve většině otázek stanovuje podobné právní normy vycházející z unijních předpisů a zákonu o dočasné ochraně, které byly představeny výše. Zákon využil práva rozšíření okruhu osob, na které se vztahuje dočasná ochrana. V tomto případě vymezil přesně stanovenou homogenní skupinu osob, mezi které zahrnuje: (i) ukrajinské občany, (ii) osoby bez státní příslušnosti nebo občany třetích zemí, kterým byla na Ukrajině udělena ochrana, (iii) rodinné příslušníky těchto osob, (iv) osoby bez státní příslušnosti nebo občany třetích zemí, kteří měli na Ukrajině trvalý pobyt a nemohou se bezpečně a trvale vrátit do své země původu.⁵

⁴ Rozdílné národní přístupy k udělování ochranných statusů neharmonizovaných v rámci EU. *Ministerstvo vnitra ČR*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.emncz.eu/wp-content/uploads/2020/12/56.pdf>. [citováno 2023-11-26].

⁵ MATĚJKOVÁ, Eva. *Institut dočasné ochrany v kontextu aktuální situace válečného konfliktu na Ukrajině*. Právní prostor. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/institut-docasne-ochrany-v-kontextu-aktualni-situace-valecneho-konfliktu-na-ukrajine>. [citováno 2023-11-23].

Lex Ukrajina prošel celkem 6 verzemi k červnu 2024 jeho 7. verze byla prozatím pouze schválená vládou. První 3 verze byly platné paralelně s vyhlášeným nouzovým stavem na území ČR, který trval 119 dní. Účelem nouzového stavu bylo zejména vybudování systému pomoci a rychlé reakce možné i bez nutnosti platnosti nouzového stavu. Z toho důvodu se počáteční verze Lex Ukrajina zabývaly zejména podmínkami zdravotního pojištění, humanitárních dávek a nouzového ubytování včetně pravidel v oblasti vzdělávání. Již třetí verze zajistila zejména zrušení nouzového stavu zajištěním nouzového ubytování ve formě veřejné služby na základě písemných smluv. Další verze se zpravidla měnily jako reakce na práva beneficentů k přístupu k sociálnímu zabezpečení, vzdělávání, zaměstnání a zdravotním službám v souvislosti s předpokladem jejich integrace, ale také spolu s jednotlivým prodlužováním platnosti dočasné ochrany.⁶

Vyloučení ze soudního přezkumu

Lex Ukrajina ve většině případech pouze konkretizuje zákon o dočasné ochraně, avšak některá ustanovení lze označit za rozporuplná až kontroverzní. Jedním z těchto ustanovení je § 5 zejména odstavec 2, který vylučuje možnost soudního přezkumu u osob, jejichž žádost je nepřijatelná. Soudní přezkum je vyloučen v případech, kdy je žadateli dočasné ochrany odmítnuta žádost z důvodů vyjmenovaných v § 5 odst. 1. Mezi tyto důvody je zařazeno recipování definice vysídlených osob zákonodárcem ve formě: podání žádosti bez přítomnosti žadatele, podání žádosti osobou, která ke dni 24. 2. 2022 nepobývala na území Ukrajiny jako její občan, držitel trvalého pobytu nebo mezinárodní ochrany a návrat do země původu či místa posledního trvalého bydliště před vstupem na území Ukrajiny pro ni není možný z důvodu hrozby skutečného nebezpečí a v poslední řadě v případě osob, které jsou žadateli či beneficenty dočasné ochrany na území jiného členského státu EU.⁷

Rozhodnutí o vyloučení soudního přezkumu je v rozporu se směrnicí o dočasné ochraně, která přímo v čl. 29 ustanovuje právo podat opravný prostředek pro osoby vyloučené z udělení dočasné ochrany či za účelem sloučení rodiny. Lex Ukrajina I (a všechny jeho následující verze až do června 2024) soudní přezkum zcela vyloučil, což lze označit za nesprávnou transpozici směrnice. Je důležité zmínit, že Lex Ukrajina je v poměru *lex specialis* k zákonu o dočasné ochraně, který naopak, v souladu se směrnicí o dočasné ochraně, zajišťuje právo na soudní přezkum pro beneficenty či žadatele dočasné ochrany. Otázkou se stává, zdali pojem opravný prostředek zahrnuje konkrétně zajištění soudního či správního přezkumu v dané otázce, protože unijní právo tuto otázku neidentifikuje. Dle některých autorů⁸ však byla tato

---

⁶ Končí nouzový stav. Systém pomoci Ukrajincům ale funguje dál. MV ČR: Zpravodajství. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/isdoc/docDetail.aspx?docid=22390440&doctype=ART>. [citováno 2024-02-29].

⁷ Viz Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

⁸ Viz VÁCLAVEK, Petr a Enes ZAIMOVIĆ. Vyluka soudního přezkumu neudělení dočasné ochrany ve světle judikatury tuzemských správních soudů. Online. *Právní prostor*. 2023. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/vyluka-soudniho-prezkumu-neudeleni-docasne-ochrany-ve-svetle-judikatury-tuzemskych-spravnich-soudu>. [cit. 2024-12-04].

otázka zodpovězena v judikatuře soudního dvora EU v případě El Hassani z roku 2017,⁹ kde bylo rozhodnuto zejména na základě vízového kodexu a čl. 47 Listiny základních práv a svobod o právu, kdy stát musí zaručit v určité fázi řízení možnost podání opravného prostředku k soudu a práva podat odvolání v případě neudělení víza. Toto rozhodnutí lze fakticky aplikovat v azylovém právu i nad rámec vízového kodexu. Otázka vyloučení soudního přezkumu byla aprobována Nejvyšším správním soudem rozsudkem sp. zn. 2 Azs 178/2022-46,¹⁰ který velmi restriktivním způsobem interpretoval čl. 29 směrnice o dočasné ochraně, zejména pojem *osoby vyloučené z dočasné ochrany*. Avšak svůj závěr omezil na důvod *nepřijatelnosti dle § 5 odst. 1 písm. d) zákona č. 65/2022 Sb., (tj. žádost je podána cizincem, kterému byla udělena dočasná nebo mezinárodní ochrana v jiném členském státě Evropské unie)*.¹¹ Další rozhodnutí krajského soudu v Ústí nad Labem pod spisovou značkou 59 A 45/2022-30¹² už interpretovalo pojem vyloučené osoby méně restriktivním způsobem. V rozhodnutí označil vrácení žádosti o poskytnutí dočasné ochrany z důvodu vyloučení osoby z dočasné ochrany pouze z důvodů jmenovaných ve směrnici o dočasné ochraně v čl. 28.¹³ V ostatních případech se meritorně nejedná o vyloučení osoby z dočasné ochrany.¹⁴

⁹ ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA C-403/16 El Hassani proti Minister Spraw Zagranicznych. Online. In: Sběrka soudních rozhodnutí, 2017. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62016CJ0403>. [citováno 2023-11-26].

¹⁰ *Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Azs 178/2022-46*. Online. In: Sběrka soudních rozhodnutí, 2022. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentDetail/Index/704621>. [citováno 2023-11-26].

¹¹ *Rozsudek Městského soudu v Praze 11 A 80/2022–79*. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/msph/11-a-80-2022-79>. [citováno 2023-11-26].

¹² *Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 59 A 45/2022–30*. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kslb/59-a-45-2022-30>. [citováno 2023-11-26].

¹³ Konkrétně se jedná o následující důvody: v případě osoby, která spáchala nebo je zde důvodně podezřena, že spáchala zločin proti míru, lidskosti, válečný zločin nebo mimořádně závažný trestný čin.

¹⁴ Viz Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

VÁCLAVEK, Petr a Enes ZAIMOVIĆ. *Vyluka soudního přezkumu neudělení dočasné ochrany ve světle judikatury tuzemských správních soudů*. Právní prostor. Online. 2023 [citováno 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/vyluka-soudniho-prezkumu-neudeleni-docasne-ochrany-ve-svetle-judikatury-tuzemskych-spravnich-soudu>. [citováno 2023-11-26];

The EU's Temporary Protection Regime for Ukrainians: Understanding the Legal and Political Background and Its Implications. Cesifo forum. Online. cesifo, 2022, 23(4). ISSN 2190-717X. Dostupné z: <https://www.cesifo.org/en/publications/2022/journal-complete-issue/cesifo-forum-042022-how-can-europe-handle-ukrainian>. [citováno 2023-11-26].

Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055>. [citováno 2023-11-11].

Lex Ukrajina prošel od svého vydání pravidelně několika úpravami, které reagovaly na potřeby státu, ale i beneficentů dočasné ochrany. V aktuálně platné verzi 6 zákona Lex Ukrajina (pozn. autora: k datu 16. 6. 2024) a ani dalších prozatím navrhovaných budoucích verzí tohoto zákona, stále nedošlo k odstranění kontroverzního ustanovení vyloučení ze soudního přezkumu pro osoby, kterým byla žádost vrácena se sdělením o nepřijatelnosti žádosti.¹⁵ Vzhledem k několika soudním přezkumům lze předpokládat, že zákonodárci v této otázce čekají na rozsudek Nejvyššího správního soudu, který podal předběžnou otázku k Soudnímu dvoru Evropské unie.

Odmítnutí udělení dočasné ochrany

V případě směrnice o dočasné ochraně se v ČR, ale i dalších evropských státech, řeší problematika osobní působnosti směrnice o dočasné ochraně a s tím souvisejících vnitrostátních právních předpisů. V této problematice se nejčastěji vyskytovala otázka více občanství, trvalého pobytu na Ukrajině spojeného s původem ze země EU nebo země, která je na seznamu zemí bezpečného původu¹⁶ dále rodinných příslušníků pocházejících z EU, kteří však dlouhodobě požívali na území Ukrajiny s rodinnými vazbami na občany Ukrajiny (manžel/ka, děti).¹⁷

V České republice se dočasná ochrana obvykle odmítá osobám, které mají povolení k pobytu v jiné zemi. Nicméně, někdy je dočasná ochrana zamítnuta i těm, kteří nemají bezpečnou zemi návratu. To se často týká osob, které odcestovaly z Ukrajiny před vypuknutím války. Některé země, jako například Polsko, automaticky prodlužují všechna povolení k pobytu pro osoby pocházející z Ukrajiny. Mnoho zemí, včetně České republiky, tuto praxi nepřijalo. V takových případech je dočasná ochrana odmítnuta na základě principu non-refoulement podle Ženevské úmluvy, což znamená, že je třeba zvolit alternativní povolení k pobytu pro tyto osoby až do ukončení ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. Jako první alternativa se nabízí poskytnutí mezinárodní ochrany, o kterou si požádalo celkem 24 720 osob pocházejících z Ukrajiny v roce 2022 na území celé EU.¹⁸ Druhou alternativou jsou vnitrostátní předpisy. V ČR se nejčastěji využívá tzv. vízum strpění v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině dle zákona o pobytu cizinců § 33 odst. 1 písm. a) a speciálně úpravě v Lex Ukrajině. Vízum se vydává všem osobám pocházejícím z Ukrajiny bez

---

¹⁵ Viz Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

¹⁶ Viz Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců.

¹⁷ A, B, C, D v State Secretariat for Migration (Staatssekretariat für Migration – SEM). *EUAA Case Law Database* Online. 2023, 4. 9. 2023. Dostupné z: <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=2589>. [citováno 2024-02-06];
EUAA. Providing Temporary Protection to Displaced Persons from Ukraine: A YEAR IN REVIEW. Online. In: LUCEMBURSKO: Publications Office of the European Union, 2023. ISBN 978-92-9403-115-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.2847/02014>. [citováno 2024-02-12].

¹⁸ Annual asylum statistics. *EUROSTAT* Online. 2023. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Annual_asylum_statistics. [citováno 2024-01-28].

nároku na jiná pobytová oprávnění včetně dočasné ochrany v jiné bezpečné zemi. O udělení tohoto víza se ze zákona rozhoduje ve lhůtě 60 dnů (pozn. autora: v praxi vydání rozhodnutí trvá až 1 rok). Osoba si o něj musí požádat v době, kdy je oprávněna na území pobývat (na základě bezvízové styku či výjezdního příkazu vydaného policií). Ze zákona Lex Ukrajiny vyplývá soulad délky trvání víza strpění dle doby, na níž je vydávána dočasná ochrana. Práva jeho držitelů jsou v poměru práv beneficentů značně omezena, zejména v otázce volného přístupu na trh práce a v počátku i zákazu vycestování z ČR. Zákaz vycestování byl nakonec výjimečně zrušen v Lex Ukrajina pro držitele víza strpění v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině. Osobám s oprávněným pobytovým oprávněním v jiném zemi jsou žádosti o vízum strpění zamítnuté s odkazem na pobyt v bezpečné zemi v době vypuknutí války na základě víza či dlouhodobého pobytu v jiné zemi EU.¹⁹

Nepřijatelnost žádosti o dočasnou ochranu

Za další kontroverzní ustanovení lze považovat § 5 odst. 1 písm. c) a d) Zákona Lex Ukrajina, který stanovuje jako jeden z důvodů nepřijatelnosti žádosti o dočasnou ochranu žádost držitelů nebo žadatelů o dočasnou ochranu na území ČR v případě, že již jsou držitelé či žadatelé na území jiného členského státu. Výjimku zde tvoří pouze občané, kteří si žádají dle § 51 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně, jako rodinní příslušníci beneficenta dočasné ochrany. Toto ustanovení je v rozporu se směrnicí o dočasné ochraně konkrétně čl. 11, který stanovuje, že za dohody obou členských států je umožněna změna státu, kde se osoba stane beneficentem dočasné ochrany. Majorita členských států k tomuto přistouplila povolením přechodu dočasné ochrany z jednoho členského státu na jiný, avšak za podmínky, že osoba bude beneficentem dočasné ochrany pouze v jednom státu v jeden okamžik. Česká republika však zvolila odlišný přístup a její ustanovení Lex Ukrajina lze nazvat raritním, protože je v rozporu s evropským právem a snahou o harmonizaci interpretace unijních právních předpisů. Toto ustanovení se stalo předmětem mnoha žalob, ve kterých soudy zpravidla vyhověly straně žalobce. Pro ilustraci Městský soud v Praze v rozhodnutí sp. zn. 11 A 80/2022-79,²⁰ stanovuje rozpor § 5 odst. 1 písm. c) a d) se směrnicí o dočasné ochraně v čl. 28, kde jsou ustanoveny důvody pro vyloučení dočasné ochrany, mezi které nepatří udělení dočasné ochrany v jiném členském státě EU. Proti těmto rozhodnutím byly podávány kasační stížnosti ze strany MV ČR k nejvyššímu správnímu soudu, o kterých není prozatím rozhodnuto (pozn. autora: k datu zpracování červen 2024). Ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) a d) zákona Lex Ukrajina, je aktuálně rozporuplné ustanovení, ke kterému existuje vícero soudních rozhodnutí, avšak judikatura jednotlivých soudů je aktuálně zcela nejednotná, na což

¹⁹ Informace pro ukrajinské občany na území ČR v návaznosti na ruskou agresí na Ukrajině. MV ČR. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-obcany-ukrajiny.aspx>. [citováno 2024-01-28];

Oprávnění k pobytu v ČR kvůli válce na Ukrajině. *Veřejný ochránce práv*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/letaky/opravneni-k-pobytu-ukrajina/opravneni-k-pobytu-ukrajina.pdf>. [citováno 2024-01-28].

²⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze 11 A 80/2022–79. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023 Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/msph/11-a-80-2022-79>. [citováno 2023-11-26].

upozorňuje mnoho právníků.²¹ Prozatím jediné vyjádření Nejvyššího správního soudu nepomohlo k harmonizaci jednotlivých judikátů.

Odnětí dočasné ochrany

Zákon o dočasné ochraně § 10 odst. 1 rozšiřuje důvody odnětí dočasné ochrany nad rámec unijního práva. Ustanovení konkrétně vymezuje pravomoc odnětí dočasné ochrany cizinci, který je držitelem dočasné ochrany nebo jiného platného povolení k pobytu na území jiného státu neboli totožné znění obsažené v zákoně Lex Ukrajina v § 5 odst. 1 písm. c), d). Touto otázkou se mimo jiné zabývaly soudy, ale také veřejný ochránce práv, který shledal nezákonnost v rozhodnutích o odnětí ochrany z výše uvedeného důvodu, zejména z důvodu rozporu s unijním právem a jeho zásadou přímého účinku.²² Závěr o rozporu s unijním právem v transpozici směrnice o dočasné ochraně byl však učiněn již v roce 2007 ve studii kontrolující transpozici Směrnici o dočasné ochraně do vnitrostátních předpisů, avšak tento závěr není pro členské státy právně závazný.²³

Odůvodnění MV ČR o odnětí dočasné ochrany obsahuje zpravidla odkaz na zákon O dočasné ochraně cizinců § 9 odst. 2 písm. b) ve spojitosti s § 10 odst. 2, který vymezuje, že uvedení nepravdivých údajů či zamlčení podstatných skutečností pro spolehlivé posouzení žádosti je důvodem pro odnětí pobytového oprávnění za účelem dočasné ochrany. Údaje o držitelích dočasné ochrany napříč celou EU jsou obsaženy v *ad hoc* vzniklé platformě *Temporary protection platform*, na jejímž základě dochází k rozhodnutí o odnětí dočasné ochrany. Vznik platformy byl iniciován k předcházení souvislého držení pobytového oprávnění za účelem dočasné ochrany na území 2 a více členských států. Využití platformy, a s tím spojené odjímání dočasné ochrany, ale i vyloučení z dočasné ochrany v jednom členském státě, je-li osoba držitelem dočasné ochrany v jiném členském státě, je možné interpretovat zejména osobní působností směrnice o dočasné ochraně. V okamžiku získání dočasné ochrany, již není možné osobu označit za vysídlenou osobu, tudíž jiný členský stát není povinen udělit také dočasnou ochranu. Tato interpretace je však dle některých

²¹ Česká tisková kancelář. *Soudy dávají zapravdu Ukrajincům ve sporech s vnitřem kvůli dočasné ochraně*. Právní prostor. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/soudy-davaji-zapravdu-ukrajincum-ve-sporech-s-vnitrem-kvuli-docasne-ochrane>. [citováno 2023-11-26].

²² VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. *Zpráva o šetření ve věci zrušení dočasné ochrany*. In: 2023, Sp. zn. 804/2023/VOP/VVO. Dostupné také z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/804-23-VVO%20Z18.pdf>. [citováno 2024-02-06];

²³ EUAA. *Providing Temporary Protection to Displaced Persons from Ukraine: A YEAR IN REVIEW*. Online. In: LUCEMBURSKO: Publications Office of the European Union, 2023. s. 17. ISBN 978-92-9403-115-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.2847/02014>. [citováno 2024-02-12];

NOLL, Gregor a Markus GUNNEFLO. *SDĚLENÍ KOMISE Operační pokyny k provádění prováděcího rozhodnutí Rady 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana*. Online. Odysseus Network, 2007, 19. Dostupné z: <https://odysseus-network.eu/wp-content/uploads/2015/03/2001-55-Temporary-Protection-Synthesis.pdf>. [citováno 2024-02-06];

Viz Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

závěrů krajských soudů v rozporu s čl. 16 preambule prováděcího rozhodnutí o možnosti žadatelů si zvolit zemi, kde požádají o dočasnou ochranu. Směrnice o dočasné ochraně a prováděcí rozhodnutí tak udělují žadatelům dočasné ochrany výjimku z nařízení Dublin III a stanovují jim právo volby, avšak nehovoří o možnosti tuto volbu změnit v průběhu trvání dočasné ochrany. Směrnice o dočasné ochraně pouze v čl. 25 akcentuje solidaritu mezi členskými státy v případě, že členský stát naplní své dopředu stanovené kapacity přijatých osob. Členské státy však v tomto případě své maximální kapacity nevizovaly, přestože je možné se v případě České republiky, která přijala nejvíce žadatelů dočasné ochrany na přepočten obyvatel v celé EU, domnívat, že kapacity byly naplněny. Eurokonformní výklad vylučuje odnětí dočasné ochrany z důvodu zamlčení či neuvedení pravdivých údajů důležitých pro posouzení věci, tudíž rozhodnutí o odnětí dočasné ochrany s takovým odůvodněním je v rozporu s unijním právem. Otázku relokace beneficentů na základě jejich osobního rozhodnutí neupravuje. V této otázce může rozhodnout pouze Soudní dvůr EU, který prejudiciální otázku závaznou pro posouzení této problematiky k datu zpracování tohoto příspěvku (pozn. autora: k 26. 2. 2025) nezodpověděl.²⁴

Prodloužení platnosti dočasné ochrany

Lex Ukrajina verze I, II, III měl svou platnost po dobu 1 roku přesněji do 31. 03. 2023, kdy mohl pozbyt své platnosti. Zákonem č. 20/2023 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony došlo k novele zákona Lex Ukrajina IV přidáním § 7b, který zakotvil prodloužení dočasné ochrany všem beneficentům dočasné ochrany. Podmínkou pro vydání dočasné ochrany byla registrace prostřednictvím elektronického formuláře na webových stránkách MV ČR do 30. 3. 2023. Následně musel být vízový štítek platný do 31. 03. 2024 osobně vyzvednut nejpozději do 30. 09. Osobám, které se nedostavily k vyznačení vízového štítku, neregistrovaly se, či nepředložily veškeré potřebné dokumenty k vyznačení nového vízového štítku, byla dočasná ochrana zastavena s možností si požádat o opakovanou dočasnou ochranu.

Zákonem č. 454/2023 Sb., došlo k prozatím poslední účinné aktualizaci zákona Lex Ukrajina vytvořením jeho VI. verze, která za stejných podmínek prodlužuje dočasnou ochranu do 31. 3. 2025 a navrhuje institut asistovaný návrat. Asistovaný dobrovolný návrat představuje zejména finanční pomoc poskytnutou státem, požádá-li beneficent dočasné ochrany na základě svého dobrovolného rozhodnutí o finanční, ale i jinou pomoc s návratem do země původu. Tento institut se vztahuje i na jiné formy mezinárodní ochrany a lze jej využít pouze jednou.²⁵

Poslední novela zákona Lex Ukrajina byla dne 12. června 2024 schválena vládou ČR. Tato novela vedle možnosti prodloužení statutu dočasné ochrany obsahuje také

²⁴ Rozsudek krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2023. sp. zn. 41 Az 28/2023–42, Online. dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksbr/41-az-28-2023-42>. [citováno 2024-02-09].

²⁵ Zákon č. 20/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-20>. [citováno 2023-11-26].

úpravu možnosti získání dlouhodobého pobytu pro ukrajinské uprchlíky, kteří jsou beneficiáři dočasné ochrany alespoň 2 roky, prokážou ekonomickou soběstačnost a nezávislost na dávkovém systému. V otázce získání dlouhodobého pobytu se nejedná o transpozici směrnice o dočasné ochraně, ale pouze o vnitrostátní právní úpravu. V ČR vláda schválila novelu o prodloužení statutu dočasné ochrany dříve, než Evropská komise podala návrh na prodloužení statutu dočasné ochrany pro uprchlíky z Ukrajiny do března 2026, čímž vláda ČR ve své podstatě predikovala rozhodnutí Rady.²⁶

Přístup beneficiářů k zaručeným právům

Lex Ukrajina od své první verze až do aktuální šesté verze zaručuje beneficiářům dočasné ochrany přístup ke zdravotní péči, sociálnímu zabezpečení, zaměstnání a vzdělávání. Z Lex Ukrajina I plyne, že všichni beneficiáři dočasné ochrany jsou pojištěnci veřejného zdravotního pojištění dle zákona o veřejném zdravotním pojištění. Toto ustanovení se vztahuje i na osoby, které čerpaly zdravotní pojištění 30 dnů před udělením dočasné ochrany nebo byly držiteli víza za účelem strpění. S přijetím zákona č. 75/2023 Sb., došlo k novele zákona a vzniknutí tzv. Lex Ukrajina II (tato oblast nezměněna v dalších verzích), který mimo jiné omezil v § 7 odst. 2 čerpání veřejného zdravotního pojištění pro beneficiáři dočasné ochrany ve věku 18–65 let pouze na dobu 150 dnů od udělení dočasné ochrany. Následně se pro účely veřejného zdravotního pojištění považuje za osobu s trvalým pobytem, neprokáže-li lékařskou zprávou, že její zdravotní stav dlouhodobě neumožňuje vykonávat práci. Další výjimkou jsou děti narozené na území ČR, které mají 60denní lhůtu na požádání o dočasnou ochranu, získají-li dočasnou ochranu v 60denní lhůtě jsou již od narození účastníky veřejného pojištění. Další výjimkou jsou nezaopatřené děti ve věku 18–26 let, které se soustavně připravují na budoucí povolání v rámci studií na střední či vysoké škole.²⁷ Český zákon je v případě zdravotního pojištění příznivější, než stanovuje směrnice o dočasné ochraně, která v čl. 13 pouze stanovuje povinnost státu zajistit nezbytnou zdravotní péči v akutních případech a základní léčbě onemocnění v případech, kdy beneficiář nemá dostatečné finanční prostředky k jejímu zajištění.²⁸

---

²⁶ Commission proposes to extend temporary protection for people fleeing Russian aggression against Ukraine until March 2026. Online. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations. 2024. Dostupné z: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/commission-proposes-extend-temporary-protection-people-fleeing-russian-aggression-against-ukraine-2024-06-11_en#. [cit. 2024-06-16]
Vláda schválila Lex Ukrajina 7. Online. MV ČR – Zpravodajství. 2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-lex-ukrajina-7-ekonomicky-sobestacni-uprchlici-z-ukrajiny-budou-moci-ziskat-dlouhodobu-pobyt.aspx#:~:text=VI%C3%A1da%20dnes%2C%2012.,syst%C3%A9mu%2C%20z%C3%ADskat%20b%C4%9B%C5%BEEn%C3%BD%20pobytov%C3%BD%20status>. [cit. 2024-06-16]

²⁷ Viz Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

²⁸ Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055>. [citováno 2023-11-26].

Právní úprava přístupu k zaměstnání a sociálnímu zabezpečení

Přístup beneficentů k zaměstnávání a sociálnímu zabezpečení je upraven v zákoně č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Tento zákon v otázce zaměstnávání beneficentů dočasné ochrany, v souvislosti se směrnicí o dočasné ochraně, v níž se v článku 12 ustanovuje nutnost zajištění přístupu beneficentů na pracovní trh, případně k výkonu samostatné výdělečné činnosti a s tím souvisejícím vzděláváním a praxemi, zakotvuje postavení beneficentů dočasné ochrany pro účely zákona o zaměstnanosti za občany s povoleným trvalým pobytem dle zákona o pobytu cizinců, z čehož plyne, že mají volný vstup na pracovní trh s ohlašovací povinností zaměstnavatele. Tento krok byl zvolen na straně jedné za účelem motivace beneficentů dočasné ochrany k zařazení do pracovního trhu a na straně druhé jako motivace pro zaměstnavatele k jejich zaměstnávání, aniž by s tím souviselo složité vyřizování pracovního povolení ze strany Úřadu práce ČR. Také z tohoto ustanovení vyplývá možnost beneficentů dočasné ochrany se na příslušném Úřadu práce ČR registrovat jako uchazeč či zájemce o pracovní místo.²⁹

V témže zákoně je dále upraveno sociální zabezpečení beneficentů dočasné ochrany. Dle směrnice o dočasné ochraně a jejím rozhodnutí o její aktivaci, vyplývá právo beneficentů dočasné ochrany na humanitární pomoc, přístup k sociálnímu zabezpečení či zajištění přiměřeného ubytování pro osoby, které nemají dostatečné prostředky. V tomto případě zákon stanovuje humanitární dávku osobě, která je držitelem dočasné ochrany ve výši 5 000 Kč, kterou je možné získat opakovaně až po dobu 5 kalendářních měsíců bezprostředně po udělení dočasné ochrany, v případě, že mu jeho příjmové, sociální a majetkové poměry neumožňují zajištění základních životních potřeb, což musí doložit alespoň čestným prohlášením o svých příjmech. Toto ustanovení bylo v novější verzi změněno a možnost získání humanitární dávky není časově ani kvantitativně omezená pro osoby, které si požádají, a jichž mají majetkové a příjmové poměry na území ČR takové, že jim neumožňují zajištění základních životních potřeb nebo úhradu nákladů na bydlení. V otázce sociálního zabezpečení se zákon zabývá i otázkou ubytování, v které zakotvuje pojem solidární domácnost. Osobám poskytujícím bezplatně ubytování beneficentům dočasné ochrany náležel od 1. 4. 2022 do 31. 3. 2023 příspěvek ve výši 3000 Kč za každou ubytovanou osobu (max. 4 osoby) v kalendářním měsíci. V Lex Ukrajina 5 došlo k omezení solidárních domácností a vytvoření pouze tzv. nouzového ubytování, což je

²⁹ Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66>. [citováno 2023-11-27];

Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055>. [citováno 2023-11-27].

²⁹ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>. [citováno 2023-11-26].

státem podporované hromadné ubytování beneficentů dočasné ochrany, které provozují po uzavření smlouvy s krajem kempy, hotely, ubytovny, penziony a byty. Poskytovatelům nouzového ubytování náleží 350 Kč na osobu za jednu noc (celkem 10 500 Kč za 1 měsíc). Osoby zde musí být přiděleny na základě zhodnocení zaměstnanců krajských asistenčních center pomoci Ukrajinců (dále jen KACPU). Ubytování je možné využívat bezplatně pouze po dobu 150 dnů, výjimkou jsou pouze zranitelné osoby.³⁰

Právní úprava v oblasti vzdělávání

V poslední řadě zakotvuje beneficentům dočasné ochrany do 18 let směrnice o dočasné ochraně právo na vzdělání ve veřejném vzdělávacím systému, o čemž pojednává zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, tento zákon stanovuje povinnost dětí splnit povinnou školní docházku. Dítě musí být zapsáno nejpozději 90 dnů od udělení dočasné ochrany do školského zařízení. Pokud rodič vyhodnotí, že dítě není připravené na zahájení školní docházky vzhledem ke stresu či jazykové bariéře, je možné využít na nezbytně dlouhou dobu adaptační skupiny zřízené MŠMT, kde platí výjimka z nutnosti plnění rámcového vzdělávacího programu. Dále stanovuje přijímací postup pro školská zařízení pro beneficenty dočasné ochrany a možnost zřídit třídy, oddíly či skupiny, které budou vyučovány v ukrajinském jazyce bez nutnosti znalosti českého jazyka pro vyučujícího. Dále zákon stanovuje pravidla přijímacích řízení do předškolního vzdělávání, středoškolského a vysokoškolského vzdělávání. Výjimky se nevztahují na vysokoškolské vzdělávání, kde musí být plněn akreditovaný program v podobě mu určené.³¹

---

³⁰ Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Online. *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66/zneni-20230701>. [citováno 2023-11-27];

Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Online. *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66/zneni-0>. [citováno 2023-11-27];

Nařízení vlády č. 73/2022 Sb., o příspěvku pro solidární domácnost. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-73>. [citováno 2023-11-27];

Změny v systému podpory uprchlíků od 1. 7. 2023. Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. Online. 2023. Dostupné z: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/zmeny-v-systemu-podpory-uprchliku-od-1-7-2023-mene-podpory-pro-uprchliky-i-pro-solidarni-domacnosti/>. [citováno 2023-11-26].

³¹ Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-67>. [citováno 2023-11-27];

Metodické komentáře k zákonu Lex Ukrajina IV. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Online. 2023. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/01/Methodika_lex_ukrajina_IV_final.pdf. [citováno 2023-11-27].

Závěr

První aktivace Směrnice Rady 2001/55/ES o dočasné ochraně v roce 2022 představuje po více než dvaceti letech od jejího přijetí významnou výzvu pro většinu členských států i samotnou Evropskou unii. Aktivace této směrnice přinesla řadu výzev a otázek týkajících se interpretace jejích ustanovení v jednotlivých členských státech. Česká republika reagovala na rozhodnutí Rady o aktivaci směrnice vytvořením nového zákona nazvaného Lex Ukrajina, který obsahuje kontroverzní ustanovení, jako je vyloučení ze soudního přezkumu, odmítnutí udělení dočasné ochrany nebo její odnětí.

Neharmonizovaný přístup členských států Evropské unie k dočasné ochraně představuje významnou výzvu pro jednotu a efektivitu EU. Nejednotnost je způsobena zejména absencí unijních judikátů a směrnicí, která upravuje pouze minimální normy poskytování dočasné ochrany. To vytváří prostor nejen pro rozdílnou interpretaci, ale také pro zcela rozdílnou právní úpravu napříč členskými státy EU, což může vést k rozdílnému postavení beneficentů dočasné ochrany vyplývající z konkrétního státu, v němž jsou beneficenty dočasné ochrany.

Jedním z řešení by mohlo být vytvoření nové směrnice či nařízení, které by reflektovalo aktuální mezery a nedostatky, s nimiž se členské státy potýkají. Taková směrnice by neměla obsahovat pouze minimální normy, ale konkrétní a podrobnou úpravu tohoto krizového mechanismu, čímž by se mohlo zamezit odlišnému přístupu jednotlivých členských států.

Pro budoucí použití institutu dočasné ochrany lze uvažovat také o posílení koordinace a spolupráce mezi členskými státy prostřednictvím pravidelných setkání a výměny informací, což by mohlo zahrnovat i vytvoření specializovaných pracovních skupin zaměřených na konkrétní oblasti politiky dočasné ochrany.

Další vývoj a existence dočasné ochrany na unijní úrovni bude záviset na budoucí judikatuře a legislativních úpravách, které by měly reflektovat potřeby jak státu, tak i beneficentů dočasné ochrany. Harmonizace interpretace a konkretizace jednotlivých právních ustanovení směrnice o dočasné ochraně v rámci EU je klíčová pro zajištění jednotného a spravedlivého přístupu ke všem žadatelům o dočasnou ochranu v případě jejího budoucího použití.

Článek je limitován stále probíhající dočasnou ochranou, a proto nelze učinit jednoznačné závěry. Je však zřejmé, že harmonizace přístupů členských států a posílení spolupráce na úrovni EU jsou nezbytné pro efektivní a spravedlivé řešení této problematiky.

Literatura

- A, B, C, D v State Secretariat for Migration (Staatssekretariat für Migration – SEM). *EUAA Case Law Database Online*. 2023, 4. 9. 2023. Dostupné z: <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=2589>. [citováno 2024-02-06].
- Annual asylum statistics. *EUROSTAT Online*. 2023. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Annual_asylum_statistics. [citováno 2024-01-28].
- Commission proposes to extend temporary protection for people fleeing Russian aggression against Ukraine until March 2026*. Online. European Neighbourhood

- Policy and Enlargement Negotiations. 2024. Dostupné z: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/commission-proposes-extend-temporary-protection-people-fleeing-russian-aggression-against-ukraine-2024-06-11_en#. [cit. 2024-06-16].
- Česká tisková kancelář. *Soudy dávají zapravdu Ukrajincům ve sporech s vnitrem kvůli dočasné ochraně*. Právní prostor. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/soudy-davaji-zapravdu-ukrajincum-ve-sporech-s-vnitrem-kvuli-docasne-ochrane>. [citováno 2023-11-26].
- EUAA. *Providing Temporary Protection to Displaced Persons from Ukraine: A YEAR IN REVIEW*. Online. In: LUCEMBURSKO: Publications Office of the European Union, 2023. ISBN 978-92-9403-115-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.2847/02014>. [citováno 2024-02-12].
- INELI-CIGER, Meltem. *5 Reasons Why: Understanding the reasons behind the activation of the Temporary Protection Directive in 2022*. EU Migration Law Blog Online. 2022. Dostupné z: <https://eumigrationlawblog.eu/5-reasons-why-understanding-the-reasons-behind-the-activation-of-the-temporary-protection-directive-in-2022/>. [citováno 2023-12-03].
- Informace pro ukrajinské občany na území ČR v návaznosti na ruskou agresi na Ukrajině. MV ČR. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-obcany-ukrajiny.aspx>. [citováno 2024-01-28].
- Končí nouzový stav. Systém pomoci Ukrajincům ale funguje dál. MV ČR: Zpravodajství. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/isdoc/docDetail.aspx?docid=22390440&doctype=ART>. [citováno 2024-02-29].
- Konsorciium nevládních organizací pracujících s migranty. Online. 2023. Dostupné z: <https://migracnikonsorciium.cz/cs/zmeny-v-systemu-podpory-uprchliku-od-1-7-2023-mene-podpory-pro-uprchliky-i-pro-solidarni-domacnosti/>. [citováno 2023-11-26].
- MATĚJKOVÁ, Eva. Institut dočasné ochrany v kontextu aktuální situace válečného konfliktu na Ukrajině. *Právní prostor*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/institut-docasne-ochrany-v-kontextu-aktualni-situace-valecneho-konfliktu-na-ukrajine>. [citováno 2023-11-23].
- Metodické komentáře k zákonu Lex Ukrajina IV. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Online. 2023. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/01/Methodika_lex_ukrajina_IV_final.pdf. [citováno 2023-11-27].
- Nařízení vlády č. 73/2022 Sb., o příspěvku pro solidární domácnost. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-73>. [citováno 2023-11-27].
- NOLL, Gregor a Markus GUNNEFLO. *SDĚLENÍ KOMISE Operační pokyny k provádění prováděcího rozhodnutí Rady 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana*. Online. Odysseus Network, 2007, 19. Dostupné z: <https://odysseus-network.eu/wp->

- content/uploads/2015/03/2001-55-Temporary-Protection-Synthesis.pdf. [citováno 2024-02-06].
- Oprávnění k pobytu v ČR kvůli válce na Ukrajině. *Veřejný ochránce práv*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/letaky/opravneni-k-pobytu-ukrajina/opravneni-k-pobytu-ukrajina.pdf>. [citováno 2024-01-28].
- Rozdílné národní přístupy k udělování ochranných statusů neharmonizovaných v rámci EU. *Ministerstvo vnitra ČR*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.emncz.eu/wp-content/uploads/2020/12/56.pdf>. [citováno 2023-11-26].
- Rozhodnutím EU 11. 6. 2017 došlo ke zrušení vízové povinnosti pro 90denní pobyt pro držitele biometrických cestovních dokladů pocházejících z Ukrajiny, Moldavska nebo Gruzie. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-georgia_en
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 59 A 45/2022–30*. Online. In: *Zákony pro lidi, 2022*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kslb/59-a-45-2022-30>. [citováno 2023-11-26].
- Rozsudek krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2023. sp. zn. 41 Az 28/2023–42*, Online. dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksbr/41-az-28-2023-42>. [citováno 2024-02-09].
- Rozsudek Městského soudu v Praze 11 A 80/2022–79*. Online. In: *Zákony pro lidi, 2023*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/msph/11-a-80-2022-79>. [citováno 2023-11-26].
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Azs 178/2022-46*. Online. In: *Sbírka soudních rozhodnutí, 2022*. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentDetail/Index/704621>. [citováno 2023-11-26].
- Rozsudek soudního dvora C-403/16 El Hassani proti Minister Spraw Zagranicznych*. Online. In: *Sbírka soudních rozhodnutí, 2017*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62016CJ0403>. [citováno 2023-11-26].
- Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055>. [citováno 2023-11-11].
- The EU's Temporary Protection Regime for Ukrainians: Understanding the Legal and Political Background and Its Implications. *Cesifo forum*. Online. cesifo, 2022, vol. 23, č. 4. ISSN 2190-717X. Dostupné z: <https://www.cesifo.org/en/publications/2022/journal-complete-issue/cesifo-forum-042022-how-can-europe-handle-ukrainian>. [citováno 2023-12-03].
- VÁCLAVEK, Petr a Enes ZAIMOVIĆ. *Vyluka soudního přezkumu neudělení dočasné ochrany ve světle judikatury tuzemských správních soudů*. *Právní prostor*. Online. 2023 [citováno 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/vyluka->

soudního-prezkumu-neudeleni-docasne-ochrany-ve-svetle-judikatury-tuzemskych-spravnich-soudu. [citováno 2023-11-26].

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. *Zpráva o šetření ve věci zrušení dočasné ochrany.*

In: 2023, Sp. zn. 804/2023/VOP/VVO. Dostupné také z:

<https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/804-23-VVO%20Z18.pdf>.

[citováno 2024-02-06].

Vláda schválila Lex Ukrajina 7. Online. MV ČR – Zpravodajství. 2024. Dostupné

z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-lex-ukrajina-7-ekonomicky-sobestacni-uprchlici-z-ukrajiny-budou-moci-ziskat-dlouhodoby-pobyt.aspx#:~:text=Vl%C3%A1da%20dnes%2C%2012.,syst%C3%A9mu%2C%20z%C3%ADskat%20b%C4%9B%C5%BEEn%C3%BD%20pobytov%C3%BD%20status..> [cit. 2024-06-16].

Zákon č. 20/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související

zákony. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-20>. [citováno 2023-11-26].

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2023. Dostupné

z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>. [citováno 2023-11-26].

Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Online. 2023.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65/historie>. [citováno 2023-11-23].

Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným

invazí vojsk Ruské federace. Online. In: *Zákony pro lidi*, 2022. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66>. [citováno 2023-11-27].

Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Online. In:

Zákony pro lidi, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-67>.

[citováno 2023-11-27].;

Mgr. Vanesa Šašková (*2000)

The author is a recent graduate of the Police Academy of the Czech Republic in Prague, holding a Master's degree in Security and Legal Studies. She gained extensive knowledge of asylum issues, particularly temporary protection, during her more than two years of part-time job at the Ministry of the Interior of the Czech Republic, Department of Asylum and Migration Policy.